Amoi. Het Chinees meisje

Mechtelly

bron
Mechtelly, *Amoi. Het Chinees meisje*. Mechtelli Tjin A Sie, Paramaribo 1995

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/mech009amoi01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

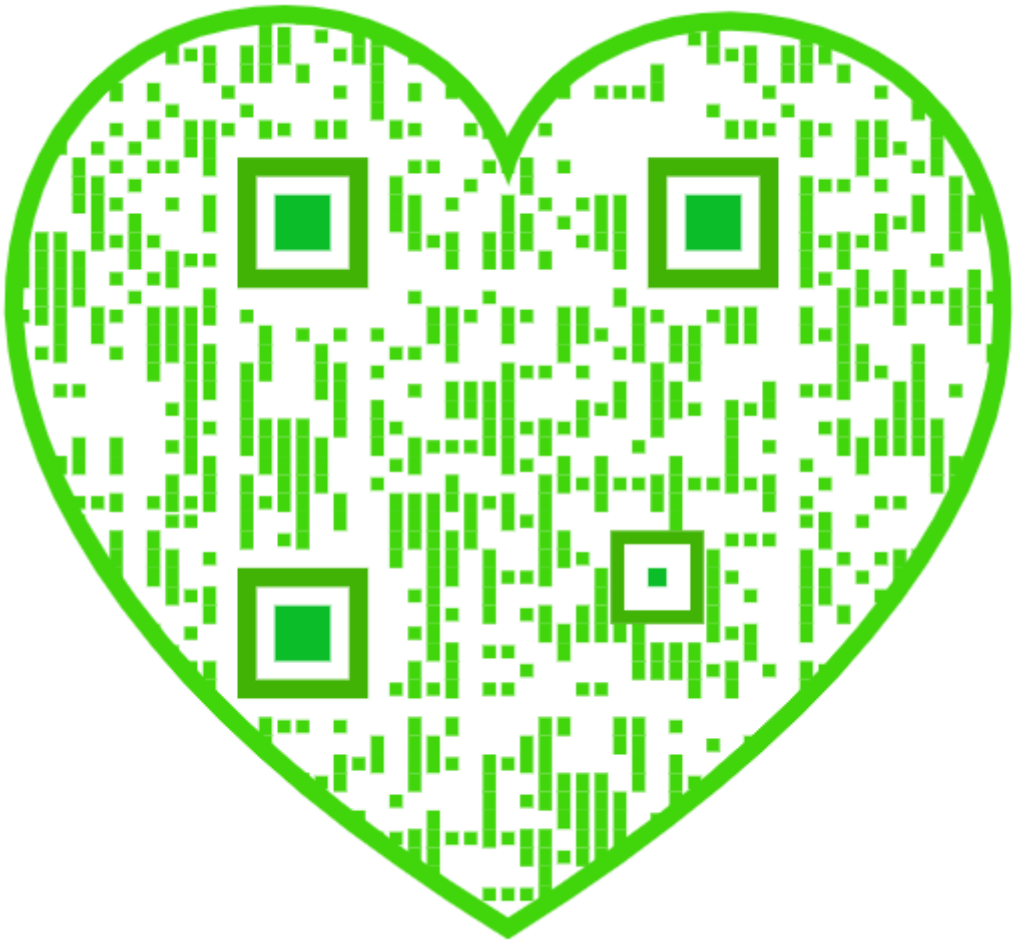

Voorwoord

Dit boekje draag ik op aan mijn vader, Christiaan Tjin-A-Sie, die de uitgifte niet heeft kunnen beleven. Hij is heengegaan op 19 maart 1989. Het liefst had ik dit verhaal doorzeefd met de klanken en geluiden die de Chinezen vaak gebruiken, zoals de 'haa', waarvan ik het meest geniet, maar die stonden zo onwerkelijk tussen het Nederlands. Erg jammer dat ik de taal niet machtig ben. Mijn vader was n.l. van mening zoals velen in de vijftiger jaren - dat een andere taal leren - afbreuk zou doen aan het Nederlands en de daarmee gepaardgaande schoolprestaties. Dus is het gebleven bij de enkele woordjes die thuis en in de direkte omgeving gebezigd werden.

Men zal zich afvragen waarom dit boekje niet eerder is uitgekomen. Het is een lang verhaal maar kort gezegd; het zoeken naar eigen identiteit en daarna het juiste inzicht en de onderlinge verhoudingen leggen tussen vroeger en nu. Gelukkig is de kleine gesloten gemeenschap nu aan het opengaan door de grote sommen geld die betaald moet worden, wil men een familielid naar Suriname halen. Ook toelatingsvergunningen liggen niet voor het oprapen. Hierdoor slinkt de groep rasechte chinezen en gelukkig ook de discriminatie. Er zijn natuurlijk uitzonderingen. De generatie van nu is hier geboren en getogen.

De inhoud van dit boekje is niet vreemd, alleen nooit eerder beschreven. Aan hen die niet op de hoogte zijn van deze materie zeg ik; lees en geniet en laat de kennis bijdragen tot meer onderling begrip.

Mechtelly

Hoofdstuk 1

Als de torenklok zes slaat, is er al een hele bedrijvigheid in het huis op de hoek van de straat, waar Amoi met haar vader, moeder en drie broers woont.

Vader staat in de keuken voor het fornuis.

‘Allemaal uit bed’ roept moeder. Vier hoofden komen onder de dekens vandaan. Daarna zijn er verschillende bewegingen zichtbaar; een rekt zich in zijn volle lengte uit; een ander gaapt lui alsof hij nog moet slapen, terwijl een ander de lakens ruw van zich afwerpt. Nadat moeder nog eens een waarschuwend geluid laat horen loopt Amoi, het enige meisje uit het gezin de kamer uit. Moeder helpt haar de tandpasta van de plank pakken. Ze is de eerste die aan tafel zit. Vader heeft al thee gezet en komt bij haar zitten. Heerlijk smaakt de thee. Om de gloeiende hete thee af te koelen, blaast ze erin en neemt dan steeds kleine slokken. Het is erg stil in de huiskamer. Alleen het geluid van de slok is te horen. Maar dat duurt niet lang. Eerst zijn de voetstappen, dan de geluiden van stoelen die ruw van de tafel worden geschoven, te horen dan een korte groet: ‘Tjauw sien’. Vader beantwoordt de groet met een bromgeluid. ‘Mijn thee uurtje is voorbij’ zegt vader even later, terwijl hij opstaat. Verschillende ogen gaan naar de richting van de klok die aan de muur hangt. Amoi kan nog geen klok kijken, maar als vader 's morgens van tafel opstaat, staan de wijzers altijd op dezelfde plaats. De ene op de zes en de andere op de zeven. Dat is de tijd dat de winkel open moet. Maar

vaders werk is al eerder begonnen, want om vijf uur worden de broden geleverd. Hij neemt ze in ontvangst, doet de honden aan de ketting en gaat daarna naar de keuken om het ontbijt klaar te maken. Amoi staat ook op. Het is te vroeg om naar school te gaan. Daarom gaat ze op een bankje in de winkel zitten. Ze kijkt naar de mensen die staan te gillen en te duwen. Ze vraagt zich af waarom ze allemaal zo'n haast hebben. Waarom kunnen ze niet rustig op hun beurt wachten? Misschien denken ze dat de broden op zullen raken. Amoi kijkt naar de baskieten met brood. Er staan er drie, boordevol. Haar aandacht wordt getrokken door armen, die boven het hoofd van haar vader zwaaien. Ze is soms bang dat de mensen haar vader eens pijn zullen doen. Als je naar de zwaaiende armen kijkt, lijkt het erop dat ze met haar vader willen vechten. ‘Omoe ser' gi mi no’. ‘Tin brede’. Er wordt zo door elkaar geschreeuwd, dat je met moeite een volle zin verstaat. Haar vader loopt ongestoord van de toonbank naar de baskieten en terug. Hij schijnt geen last te hebben van het geschreeuw en gevecht. Gevecht? Ja, dat gebeurt weleens in de winkel. Amoi kan zich dat nog heel goed herinneren. Op een morgen toen ze, net als nu, op een bankje zat, vlogen twee vrouwen elkaar in de haren. Dat was letterlijk het geval, want het haar van de ene vrouw was niet los te krijgen uit de handen van de andere. Het was een gestomp en geschreeuw van jewelste. Iedereen bemoeide zich ermee. De honden blaften luid en sprongen tegen de toonbank aan. Vader was rustig uit de winkel gelopen

en had de politie opgebeld. Moeder was even om de deur komen kijken en hij had haar geruststellend op de schouders geklopt. Zonder een woord te zeggen was vader doorgegaan met het verkopen van brood. Amoi denkt er nog aan hoe verschrikkelijk bang zij was.

Toen de politie kwam, waren de ruziemakers allang weg. Die middag aan tafel vertelde vader hoe het precies gegaan was. ‘Ik neem nooit meer de moeite om de politie te bellen, die komen altijd te laat en dan moet ik ze ook nog het hele verhaal komen vertellen’, eindigde hij. Ze kijkt naar de honden die heel ontspannen liggen. Ze zijn het lawaai al gewend maar als er een hand over de toonbank steekt gaan Fik's oren rechtop staan. Met Fik en Ton in de winkel zal niemand haar vader kwaad kunnen doen. ‘Amoi’ zegt vader terwijl hij een zak met brood afgeeft. Amoi weet het.

Het is tijd om naar school te gaan. Ze staat op, zet de bank in een hoek en zwaait naar haar vader die nauwelijks kijkt. Ze vindt het niet erg. Vader is aan het werk en heeft nu geen tijd voor haar. Maar vanmiddag na school is de winkel gesloten, dan mag ze bij vader op schoot.

Vandaag is Amoi vroeg wakker, zonder dat moeder hoefde te roepen. Ze heeft een fris bad genomen en zich aangekleed. Ze zit met vader aan tafel. Alle anderen liggen nog lui in bed, ook moeder. Amoi is zondag altijd vroeg wakker, omdat ze met vader mee mag. Vader gaat elke zondag naar het clubhuis toe. Dat vindt Amoi erg

prettig want er komen ook andere kinderen.

‘Klaar?’ vraagt vader. Amoi wipt van haar stoel, rent snel naar moeders kamer toe en drukt een kus op haar wang. Moeder heft het hoofd even op en zegt: ‘Prettige dag hoor’.

Daar gaan ze, Amoi en haar vader. Amoi kent de straten erg goed want vader neemt altijd dezelfde route. Als ze de hoek om zijn, ziet ze het gebouw al staan. Het is het grootste in de straat. Er wonen zoveel oude mensen in. Velen hebben geen familie meer die voor ze kan zorgen, heeft vader haar verteld. Amoi weet dat het geen arme mensen zijn, want ook van hen krijgt ze enkele guldens al ze Mah-Tjok gespeeld hebben. En dat gebeurt elke zondag in dit gebouw. Ze lopen de gang door naar de grote voorkamer. Het geluid van luid pratende mensen stroomt ze tegemoet. Zo te horen is het al druk. Amoi glimlacht. Ze zal vanmiddag weer veel geld hebben. Over enkele weken is haar spaarpot vol. Ze mag van haar moeder al het geld dat ze op zondag krijgt in haar spaarpot doen, hoewel moeder het niet goedkeurt dat vader Mah-Tjok gaat spelen.

‘Dat is dobbelen. Jij verspeelt nog eens de hele winkel en dan hebben we niets meer’, heeft Amoi haar eens horen zeggen. Vader had gezegd: ‘Een mens moet toch afleiding hebben. Ik sta de hele week van 's morgens vroeg tot 's avonds laat in de winkel en als ik eenmaal in de week Mah-Tjok speel wordt je boos’. De rest weet ze niet meer. Gelukkig dat vader en moeder niet vaak ruzie maken. Moeder vindt het niet erg dat Amoi mee-

gaat, want aan haar broers heeft ze niet veel. Die spelen niet met kleine meisjes.

'Ze kan tenminste met kinderen van haar eigen leeftijd spelen' zegt moeder. Moeder kan het spelen aan Amoi zelf overlaten, want op het moment dat ze de zaal binnenloopt, komen Wong-Sang en Akoi naar haar toe. Ze spreken af wat het vandaag zal zijn. Ze kiezen voor Elle. Ze tellen af en even later hollen ze de zaal door. De vaders zijn ook al bezig met hun spel en waarschuwen geen enkele keer. Vaak stoot er een kind tegen iemands been aan. Die schuift even op en speelt rustig verder. Na een tijdje Elle spelen ze Djoel. Dat gaat vrij goed want de zaal is groot. Als de kinderen merken dat de mannen thee gaan drinken, stoppen ze met spelen. Ze drinken ook thee en mogen daarna mee eten. De tafels worden gedekt en Amoi gaat met drie anderen aan een tafel zitten. Uit alle kommen mag je wat nemen. De kinderen eten flink. Als alle kommen leeg zijn stappen ze naar een ander tafel, want van Elle en Djoel spelen krijg je honger. De kinderen zijn het eerst klaar met eten, maar ze wachten toch even met spelen. Ongeduldig kijken ze naar de grote mensen die druk pratend nog wat thee nadrinken. Het thee drinken duurt de kinderen te lang. Langzaam slenteren ze de zaal uit. Op de gang valt er niet veel te zien. Ze lopen langs de gesloten kamerdeuren naar de keuken toe, die aan het einde van de gang is.

'Uit de weg', roept een man die met een grote pot de keukendeur uitkomt. De kinderen kijken verschrikt naar

de pot. Ze zouden er met z'n drieën in kunnen bij het schuiltje spelen. ‘Wat is die pot groot’ zegt Amoi bewonderend. ‘Ja, er moeten hier veel mensen eten’. Amoi vraagt zich af hoeveel mensen er eigenlijk wonen. Ze denkt dat ze wel tien deuren voorbij gelopen is. Aan de andere kant van de zaal zijn er ook kamers en er is nog een trap die naar boven leidt. Amoi is erg nieuwsgierig. Ze zou eens een kijkje boven willen nemen, maar Sjen-Sjoe herinnert ze aan de Djoel die ze nog uit moeten spelen. ‘Een ander keer dan maar’, denkt ze, terwijl ze met de anderen naar de zaal terug loopt.

In de zaal zijn de mannen al weer druk bezig met spelen. Sjen-Sjoe pakt een stuk krijt onder het scorebord weg en trekt lijnen op de vloer, terwijl de anderen toekijken. Nu begint het spel. Wat is het spannend. Ze zijn echt opgewassen tegen elkaar. ‘Jari’, gilt Sjen-Sjoe.

‘Nee nee, schurk!’

‘Ik had tuim’.

‘Niets van waar’.

Ze springen om elkaar heen als vechtende hanen. Wat een spel!. De mannen merken er niets van. Ze gaan zo op in hun eigen spel.

‘Stop’, gilt Kwiesen, die de oudste van het stel is. Als iedereen stil is zegt ze: ‘Deze pot telt niet mee. We doen het over’. Ze blijken ermee eens te zijn, want zonder protest staan ze weer op hun plaats. ‘Djoel’... en daar gaan ze weer. Tot de mannen opeens ophouden met spelen. Ze praten en lachen luid. Die het luidst lachen

zijn zeker de winnaars. Dat is goed geraden, want even later halen de luidlachers heel veel geld uit hun broekzak en verdelen het onder de kinderen. De kinderen zijn hun spel vergeten. Ze krijgen van alle lachende ooms wat geld, want alle vrienden van hun vader noemen ze oom. Het maakt voor de kinderen niets uit wie er verloren heeft. De kinderen winnen elke week, want zij gaan altijd weer met geld naar huis.

Amoi loopt weer met haar vader naar huis terug. Het is een heerlijke dag geweest. Bij elke stap rinkelen de centen in haar broekrok. Amoi's vader is erg stil. Het schijnt voor hem minder prettig te zijn geweest. Als ze thuis aankomen heeft moeder de tafel al gedekt. Amoi eet haast niets. Ook haar vader eet niet veel. Moeder is dit al gewoon. Toch plaagt ze even.

‘Amoi, vind je het eten niet lekker?’

‘Ma, je weet toch dat we zoveel te eten krijgen in het clubhuis?’, antwoordt Amoi. Moeder knipoogt: ‘Als vader gekookt heeft eten jullie flink. Van mij laten jullie staan’. Amoi denkt; ‘Moeder heeft gelijk, maar vader kookt erg lekker’. Amoi heeft niet eens trek in thee. Haar ogen worden steeds kleiner. Ze gaapt. Moeder lacht. Ze zegt: ‘Kom ik zal je helpen’. Ze geeft Amoi een hand en samen lopen ze naar de badkamer toe. Even later ligt ze in bed.

Hoofdstuk 2

Het is feest in China en overal waar er Chinezen wonen. Ook in Suriname waar Amoi woont. Langs de straten voor de winkels liggen er snippers rood papier, resten van vuurwerk die 's morgens vroeg zijn afgeschoten. Achter de winkels, in de eetkamers worden de tafels met zorg gedekt. Vandaag heeft Amoi's vader een vrije dag. Toch is hij vroeg uit bed. Hij is al een tijdje bezig in de keuken als Amoi binnenloopt. Ze groet haar vader uitbundig. Ze wil hem om de hals vallen maar haar benen zijn te kort, daarom omarmt ze hem om zijn middel. ‘Oke’ zegt vader, terwijl hij zich uit haar omarming bevrijdt ‘de broodjes moeten van het vuur af’. ‘Hoi!, vandaag geen broodjes uit de winkel maar lekker gevulde zelfgemaakte broodjes, Sawpaws’. Amoi springt in het rond.

‘Kom, help me de tafel dekken’ zegt vader, terwijl hij haar een bakje saus in de handen duwt. Heel voorzichtig loopt Amoi naar de eetkamer toe. Ze houdt haar ogen op het kommetje gericht. Ze hoort voetstappen naderen maar ze durft niet om te kijken. ‘Wat een flinke dochter heb ik’ hoort ze moeder zeggen als ze de kom op de tafel neerzet.

‘Komen de jongens gauw, ma?’, vraagt Amoi terwijl ze haar hand over haar maagstreek strijkt. Moeder lacht. ‘De broodjes zijn nog niet eens....’ ‘Al klaar’, vult vader aan en hij plaatst een bak met warme broodjes op tafel. ‘Die jongens van jou zijn ook nooit

optijd' klaagt vader.

'Van mij?' doet moeder verwonderd.

'Ik vraag me al een tijd lang af wanneer je ze zal leren koken. Anjoek is de leeftijd allang gepasseerd'.

'Ja ja, maar ik kan er ook niets aan doen', bromt vader. 'De kinderen moeten nu op oudere leeftijd nog studeren. Vroeger was je veel jonger al van de lagere school af. Dit maakt ook dat de kinderen niet zo jong meer kunnen trouwen'. Dat is waar. Amoi's vader heeft gelijk. De tijden zijn erg verandert. Veel gewoonten zijn in de loop der tijden verdwenen. In hoeveel gezinnen eten ze nog met stokjes?

Niet veel meer. Daar zijn lepels en vorken voor in de plaats gekomen. Gelukkig dat Amoi en haar broers het van hun vader geleerd hebben. Bij hun thuis mogen ze beide gebruiken. Vader legt stokjes neer voor het vlees en lepels, vorken en messen bij de borden. Hij zelf en moeder eten alles met de stokjes. Vader maakt zich niet druk om het gebruik daarvan. Hij vindt het belangrijk dat ze het weten te gebruiken. Bom bom, rits rits... daar komen ze aan.

'Sawsin, sawsin'. Dat zijn de jongens. Van enkelen hoor je maar een halve groet.

'Kom we moeten voortmaken, anders komen we te laat', zegt vader terwijl hij de broodjes uit de mand pakt. Ze pakken één voor één broodjes en eten smakelijk.

'Lekker', zegt Amoi

'Natuurlijk', antwoordt vader.

'Doe niet zo verwaand', zegt moeder,

‘Wat mijn vader maakte dat waren pas Sawpaws’.

‘Dan heeft hij het zeker van mijn vader geleerd’.

‘Ha, ha, ha’ lacht moeder, ‘mijn vader is ouder’.

‘Mag je niet van een jongere leren?’

‘Als ik het kan, zal ik het aan de jongens leren’ zegt Amoi.

‘Kijk maar wie ons zal leren bakken’ roepen ze in koor. ‘Schatje’, zegt moeder, ‘laat de jongens maar koken en bakken, voor jou is er ander werk’.

‘Ho ho’, roept vader ‘jij zegt toch dat de vrouwen evenveel kunnen als de mannen.

‘Ja, dat is waar, maar de mannen geven ons de kans niet’.

‘Pa, wanneer gaan we naar het feest?

Ik denk dat het al begonnen is’ onderbreekt Akon het gesprek. Vader staat op ‘jij zegt nu pas iets verstandigs’. In een wip is een ieder van tafel. Voor opruimen is er geen tijd meer. Even later lopen ze op straat. De jongens voorop.

Vader, Moeder en Amoi lopen naast elkaar.

‘Wat is er op het feest, Pa?’

‘Van alles en nog wat’

‘Wat betekent nog wat?’

‘Ik wil dat ook weten’ zegt moeder.

Vader glimlacht. ‘Even nadenken, ik weet het al, drakendans’.

‘Jij bent een slimmerd’ zegt moeder.

‘Hé’ roept Amoi. Ze rukt zich weg uit moeder's hand en rent weg.

‘Kom hier’ roept vader. Halverwege keert Amoi zich

om.

‘Kom terug’ zegt vader iets zachter. ‘Je mag op straat niet rennen. Dat is gevaarlijk’. Langzaam loopt Amoi terug. Ze heeft geen blij gezicht meer. ‘Ik wilde het aan de jongens vertellen’ zegt ze pruilend.

‘Dat mag wel’ maar je moet er rustig naar toe lopen en goed uitkijken". ‘Ja jongedame, zo is het’, zegt vader. ‘Je moet op straat altijd goed uitkijken en dat kan je niet als je aan het rennen bent’. Moeder klopt haar geruststellend op de schouders. ‘Maak je geen zorgen over de jongens. Op nationale feestdagen van Chinezen is er haast altijd drakendans’. Het begint steeds drukker te worden op straat. ‘Moeten we daar zijn waar de auto's langs de straat staan?’

‘Ja’, zegt moeder.

‘Wat een hoop. Waar komen ze vandaan?’

‘Van hun huis. Ze wonen zeker iets verder dan wij’, zegt moeder.

Samen lopen ze het erf op. Het is erg druk. Het geluid van een platenspeler overstemt de geluiden van de mensen, met af en toe een mededeling of een reclameboodschap van een sponsor.

Amoi kijkt om zich heen op zoek naar bekenden. Ze heeft al enkele gezien die in het clubhuis Mah-Tjok spelen. Een stem nodigt ze uit om plaats te nemen in de grote zaal. De mensen lopen achter elkaar de zaal in. De tafels zijn al gedekt en ze nemen plaats achter een tafel. Amoi ziet varkensvlees met toengkoe, geroosterd varkensvlees en kip, inktvis en cashewnoten. Er staan nog twee

kommen aan de andere kant van de tafel. Amoi wil opstaan om te kijken wat er in de kommen zit, moeder drukt haar terug in haar stoel.

'Kan je niet rustig zitten?' vraagt ze fluisterend.

'Kijk, de ambassadeur komt er al aan'.

Amoi ziet een dikke korte man in de deuropening staan. De mensen staan op. Amoi en moeder ook. Twee mannen lopen naar een grote tafel toe, daarna gaan alle mensen weer zitten. Dan spreekt de ambassadeur de mensen toe.

'Dames en heren. Vandaag vieren wij de dag waarop China een Republiek werd. Wij in Suriname herdenken met vele andere Chinezen over de gehele wereld deze dag'.

Amoi hoort hem niet meer. Haar ogen dwalen over de zaal heen. In een kom op de tafel naast de hare ontdekt ze haar lievelings gerecht; tjiem-tjiem. Ze wil wat zeggen maar moeder maakt een waarschuwende beweging. Ze kijkt nu naar de mensen om zich heen. De meesten luisteren aandachtig. Amoi vraagt zich af wat ze eraan hebben om te horen hoe het in China gaat. Hoeveel fabrieken er gebouwd worden en nog meer.

'We kunnen er toch niet naar toe' had ze vader eens horen zeggen. 'Het is veel te duur'. Amoi kijkt naar de kommen met vlees. Ze schijnen niet heet meer te zijn, want ze ziet de walm er niet meer vanaf komen.

'Gunst, wat praat die man toch lang. Het eten wordt koud'. Ze denkt dat de grote mensen er ook zo over denken. Ze kijkt wat rond en ziet oom Atjok zijn hoofd

jeuken. Het is een wonder dat tante Sien nog luistert. Akon en Anjoek fluisteren met elkaar. Ze kijkt naar haar ouders die met veel aandacht luisteren. Ineens hoort ze de mensen applaudiseren. Amoi klapt ook in de handen. Ze zucht opgelucht en denkt dat ze nu mogen gaan eten. Maar nee hoor. De ambassadeur nodigt ze uit om een toost uit te brengen op het welzijn van China. Ze schenken hun glas vol en staan op. Nu moet ze hun handen even heffen en de glazen tegen elkaar aan tikken, dan mogen ze drinken. Even later hoor je alleen de stokken die tegen de kommen aantikken en daarna de stemmen die nu loskomen. Wat een geroezemoes! Amoi eet van alles wat. Heerlijk! Ze strijkt met haar hand over haar maagstreek. Ze gaat langzaam ver zitten om niet op te vallen en trekt daarbij haar schouders naar achteren en haar borst vooruit. Ze heeft te veel gegeten. Wat voor een lawaai is er opeens?

Ze kijkt rond. De jongens eten rustig door. Moeder en vader ook. Het geluid komt van buiten. Bellen luiden en een gerinkel van jewelste. Amoi wil naar buiten om het te kunnen zien maar ze durft niet van tafel te gaan. Ze weet dat het erg onbeleefd staat. Gelukkig, daar is de verlossende stem die ze heel hartelijk dank zegt voor het hierheen willen komen. Dan verlaten de ambassadeur en zijn begeleider de zaal. Nu mogen de andere mensen. Er zijn gelukkig meerdere uitgangen. Zo zijn ze toch vlug buiten. Het is erg druk. Amoi vraagt zich af of al deze mensen daarnet in de zaal zaten. Het is haast niet te geloven. ‘Kom’ zegt vader, ‘jij mag vandaag

op paardje zitten, maar denk erom, dat het paardje elke dag ouder wordt en jij steeds zwaarder'.

Met een zwaai zit Amoi op vader's schouders. Amoi kijkt haar ogen uit. Dansers met wijde zwarte broeken en een masker op. Nu begint de muziek waarop zij zullen dansen.

Sierlijk bewegen ze zich op de stenenvloer. Het is doodstil op de muziek na tot de dansers al huppelend door de zaaldeuren verdwijnen. Het applaus breekt los maar stopt abrupt; er komt iemand aanrennen, een tweede, een derde, een hele groep. Ze hebben elk een grote vaas in de hand. Amoi heeft deze vazen al eerder gezien, in het clubhuis.

'Kunstwerk' had vader gezegd toen ze de vazen bewonderde.

'Oi' gilt Amoi, 'net op het nippertje' zegt ze iets zachter. In haar verbeelding ziet ze de scherven al in duizende stukken op de vloer liggen. De mannen gooien de vazen naar elkaar toe en vangen ze op de meest gekke manieren op.

'Stil zitten' waarschuwt vader.

'Ik schrok er zo van' zegt Amoi een beetje verlegen. Als de vaasmannen weg zijn, zegt vader:

'Nu komt de drakendans'.

'Hoe weet u dat zo zeker?'

'Ik hoor het aan de muziek. Luister zelf maar'.

Vader heeft gelijk. De muziek klinkt anders.

'Waarom?' vraagt Amoi, maar ze verstaat het antwoord niet, want een oorverdovend applaus barst los. Daar komt

de draak het erf op. Wat een lange draak is dat. De mensen schuiven allen een beetje naar achteren toe, zodat de draak meer ruimte heeft om te kunnen dansen. Heel ritmisch beweegt hij zich op de tonen van de muziek. Maar wat gebeurt er nu? De muziek gaat steeds sneller en de draak gaat steeds wilder dansen. Zijn kop gaat hoog de lucht in en dan terug. Amoi begint angstig te worden, hoewel vader haar stevig vasthoudt.

Ineens vliegt de draak op hen af. De mensen schuiven bang achteruit. Sommigen rennen het erf uit. Vader gaat maar twee stappen achteruit en blijft weer staan. Amoi beeft over het gehele lichaam. Vader voelt het en zegt rustig: ‘Het is geen echte draak hoor, het zijn mensen’. Amoi ziet geen mensen. Ze ziet een grote drakenkop en een lange staart. Vader jokt nooit. Maar vandaag vergist hij zich misschien, denkt Amoi. De dans gaat verder en alle mensen bewegen zich op de maat van de muziek. De muziek gaat ineens sneller en de draak wordt erg wild. Zijn kop gaat snel omlaag en omhoog en terug. Opeens stormt hij op de mensen af. De mensen rennen, struikelen over elkaar. Amoi voelt haar lichaam niet meer. Haar adem stokt, zo bang is ze. Ze grijpt haar vader vast. Vader en moeder blijven rustig staan. Ze kijkt in de ogen die haar aanstaren, de bek die wijd opengespreid steeds dichterbij komt. Ze wil gillen. Haar lippen gaan al van elkaar af.

Dan trekt de draak zich ineens terug. Gelukkig. De muziek houdt op en het applaus breekt los. De draak staat op en schudt alleen maar met zijn kop, alsof hij bedankt

voor het applaus. Amoi voelt zich niet op haar gemak. Ze wil aan vader vragen of ze naar huis mag. Maar tot haar grote verbazing stappen vier mannen van onder de draak vandaan en laten kop en kleed op de grond vallen. Ze maken heel nette buiginkjes en krijgen nog meer applaus.

‘O...’ verzucht Amoi. ‘Vader heeft weer gelijk. Het was geen echte draak’.

Ze lopen op straat. Vader, moeder en Amoi. De jongens zijn een wandeling aan de waterkant gaan maken. Bij Spanhoek is het druk; jongens en meisjes die op banken op het fontein zitten, anderen die staan te praten of samen wandelen.

‘Ha, ijs’ roept Amoi. ‘Pa mag ik?’

Vader stopt zijn hand in zijn broekzak en geeft Amoi wat geld. Ze rent naar de ijsman toe. ‘Mag ik’ zegt ze en zwijgt ineens. Ze moet natuurlijk op haar beurt wachten. Er staat een meneer die ijs voor zijn kinderen koopt. De ijsman schaaft snel een kannetje vol, stroop erover en ‘alstublieft’. Gelukkig zijn het er maar drie kinderen: Een meisje, even groot als Amoi en twee jongetjes.

Nu is Amoi aan de beurt. ‘Mag ik veel stroop, meneer?’. De man kijkt even opzij en schaaft verder. Als de schaaf vol is pakt hij een cup.

‘Welke smaak’ vraag hij, ‘kersen, cola of ananas?’.

‘Ananas'’ roept Amoi ‘dat vind ik heerlijk’ ‘Melk?’ vraagt hij.

‘Neen’, zegt Amoi en pakt haar cup aan. Al zuigend

aan het rietje loopt ze naar vader en moeder terug. ‘Zo, dan gaan we’, zegt vader en pakt Amoi's uitgestoken hand vast.

‘Dat was een mooi feest. Jammer dat het maar een keer in het jaar gehouden wordt’.

Vader lacht: ‘Je hebt gelijk, maar het is erg duur’.

‘Hoe vond jij het Amoi?’, vraagt moeder.

‘Erg mooi, ma. Die kleuren waren schitterend. Waar hebben ze die vandaan?’.

‘Uit China. Het zijn traditionele klederdrachten. Van de danseresjes was een sjanhai en die van de mannen een hemd met een wijde zwarte broek’. ‘O ja, pa’ valt Amoi haar moeder in de rede, dan is ze weer gelijk stil.

‘Weet je wat een sjanhai is?’, vraagt vader.

‘Nee’ zegt Amoi.

‘Dat is een strakke jurk met een boord in de hals en kleine knoopjes vanaf de boord naar onderen toe’.

‘Niet zo recht van voren toe als vader's hemd hoor’ glimlacht moeder. ‘Heb je gezien dat bij de danseresjes de knopen een beetje naar links toe zaten en de rok spleetjes had aan beide kanten?’

‘Ja, zoals die van tante Njit vorig jaar op oma's verjaardag’.

‘Juist’ zegt moeder, ‘dat heb je goed onthouden’. ‘Je wilde daarnet iets zeggen Amoi. Wat was dat?’ vraagt vader. Amoi denkt even na. ‘Ik weet het niet meer’.

‘Nou laat dan maar’.

Als ze thuis zijn aangekomen zet moeder de ketel op

vuur. ‘Ik ben aan een kopje thee toe’ roept ze ‘jullie ook?’

‘Graag'’, antwoorden twee stemmen tegelijk.

Even later zitten ze in de tuin. Het is prachtig weer.

Tussen het geluid van de vogels door hoor je het geluid van de slokjes die Amoi van haar thee neemt.

‘Heerlijk heet’ zegt ze. Vader knikt instemmend en Amoi kijkt naar zijn leeg kopje.

‘O ja pa, je zou vertellen over de draak’.

‘Je hebt toch zelf gezien dat het mannen zijn’.

‘Dat heb ik gezien’ zegt Amoi een beetje verlegen, ‘maar de kop maakte me bang’. ‘Goed, waarover moet ik dan vertellen?’ ‘Je zou vertellen over de muziek’. ‘Dat is waar, beloofd is beloofd’. Vader schraapt zijn keel.

‘Dit spel is een heel oude gewoonte waarvan nooit wordt afgeweken. Alle andere liederen of dansen mogen veranderen maar de muziek of de dans van het drakenspel niet. Omdat het bij de heilige ceremonie van onze voorvaderen hoort. Van onze opa's’, zegt vader, als hij de vragende ogen van Amoi ziet.

‘Daarom wordt die steeds weer gespeeld zodat wij het niet zullen vergeten’.

‘Waarom is het heilig, pa?’ vraag Amoi. ‘Ik dacht dat alleen dingen in de kerk heilig zijn’.

‘Dat is ook zo. Ons drankenspel hoort ook bij ons geloof en onze cultuur. Dat is natuurlijk heel moeilijk voor jou omdat jij nooit een boedhistische tempel gezien hebt. Er zijn hier te weinig priesters. Ook omdat niet alle

Chinezen die hier zijn komen wonen Boedhisten zijn'. 'Wat zijn ze dan?' vraagt Amoi.

'De meesten volgen de leer van Conficius. Daarom mogen jullie met zuster Paulin naar de kerk om de hoek. Als jullie ouder zijn mogen jullie naar de Chinese school, daar kunnen jullie chinees leren schrijven en ook onze cultuur leren kennen'. 'Maar pa, ik kan er nu toch al naar toe? Ik ben al groot. Lien van tante gaat er ook naar toe. Ze gaat in de middag'.

'Nee meisje, over enkele jaren als je van de MULO school af bent, zie je zelf wel of je er nog bij kan studeren. De geschiedenis van China is interessant maar erg ingewikkeld'. 'Maar Lien' valt Amoi haar vader in de rede.

'Ja ja', zegt vader. 'Jij moet je nooit vergelijken met anderen. Lien spreekt alleen maar het Nederlands. Ze zal het op school makkelijker hebben'.

'Dat is waar pa. Ze is knapper dan ik', geeft Amoi toe. 'Op de Chinese school zal jij knapper zijn, want zij moet nog chinees leren praten'. Amoi lacht. Vader pakt haar vast en gooit haar hoog de lucht in.

'Hoi pa, zet me vlug neer. De draken komen'. Als vader omkijkt ziet hij de jongens aankomen.

Hoofdstuk 3

‘Mama, ik ben er. Ik heb een nieuwe vriendin. Kom even kijken.’.

‘Ik kom zo’ roept moeder die bezig is met aanvegen.

‘De jongens maken zo'n troep’ klaagt moeder zachtjes voor zich uit. Ze vangt het vuil op, op een blad en loopt de trap af. ‘Hoe is het op school geweest?’, vraagt ze aan Amoi die haar in de gang tegemoet loopt.

‘Goed ma’.

‘Het is altijd goed. Als het fout gaat zeg je het niet, he’.

Amoi glimlacht en omhelst haar moeder.

‘Ma, mag ik vanmiddag met Len gaan spelen?’.

Moeder kijkt vreemd op. ‘De kinderen kunnen je wel verrassen zeg’, denkt ze. Ze weet zo gauw niet wat te zeggen. ‘Heb je huiswerk?’ vraagt ze om tijd te winnen. Langzaam lopen ze naar de keuken toe. Dan ziet moeder het meisje staan. ‘Dag mevrouw’ zegt Len.

‘Daag, jij bent dus het vriendinnetje van Amoi’.

‘Amoi’, verandert ze van onderwerp ‘vraag aan je vader wat koekjes dan maak ik een beetje stroop’. Terwijl Amoi naar de winkel loopt, denkt moeder, ‘dat meisje komt me bekend voor.

Woon je lang hier in deze buurt?’, vraagt ze.

‘Nee mevrouw, pas een maand’.

‘Ik heb een zakje gehad’ zegt Amoi al binnen lopend.

‘Zo, ik hoop dat de stroop zoet genoeg is, alsjeblieft’. De meisjes drinken de stroop in een keer op.

‘Jullie zullen wel dorstig zijn geweest. Het weer is erg

warm' zegt moeder als ze de bekers aanneemt. Dan valt het moeder op dat het meisje iets ouder moet zijn dan Amoi.

'Zit je in dezelfde klas als Amoi?'

'Nee mevrouw. Ik zit in de vierde. Moeder kijkt een beetje vreemd, want Amoi zit nu al in de derde klas.

'Je hebt zeker geen zusje'. 'Neen mevrouw. Alleen broers'.

'O', zegt moeder. 'Nu begrijp ik het. Jij zoekt een zusje en Amoi zoekt een zuster. Gaan jullie maar gauw'.

Als de kinderen naar buiten lopen kijkt moeder ze na. Ze hebben veel van elkaar. Alleen de huidskleur verschilt een beetje.

'Amoi denk eraan. Tot zes uur hoor en niet later', roept moeder ze na.

'Ai baya wat een weer', zegt Amoi.

'Hondenweer', antwoordt Len teleurgesteld.

Ze hebben zich voorgenomen om een wandeling te maken. Amoi staat op, loopt naar het raam toe en kijkt naar buiten. De lucht is troosteloos bewolkt en donker. Dikke druppels vallen omlaag. Het water stroomt over de straatstenen de erven op. 'Straks moeten we ook nog door het water waden', denkt Amoi.

'Laten we dan iets anders doen', zegt Len ineens.

'Er komt toch niets van wandelen terecht' Amoi keert zich om. 'Je hebt gelijk. Waar heb je aan gedacht?' 'Ik weet het zo vlug niet', antwoordt Len.

'Gisteren was het zulk mooi weer'. 'Als je vooruit kon

zien zou je goede plannen kunnen maken. Mijn vader zegt: Als je de draak niet boos maakt, zullen je plannen altijd lukken.

Juist spreken we af om te wandelen of de draak wordt boos en verpest alles'.

'He' zegt Len verbaasd. 'Wat is dat? Woont er een draak in de hemel en heb jij hem soms boos gemaakt?'. Amoi kijkt in het angstig gezicht van Len. Ze schrikt even, dan schiet ze in een luide lach. 'Kom mee', zegt ze. 'Laten we moeder vragen om ons te vertellen over de draak'.

Even later lopen ze de trap af op zoek naar moeder. Ze kijken in de eetkamer en de keuken. 'Buiten kan ze niet zijn. Deze kant uit Len. Ze is zeker bij vader in de winkel'. Ze horen de stem van moeder vanuit de gang. Vader heeft de grote deur dicht gedaan om het water buiten te houden. 'Zo dames', zegt vader 'moeten jullie een koekje? Jullie kunnen niet naar buiten hé. De draak is erg boos'.

'O ja, pa. We kwamen vragen over de draak'.

'Dat is een goed idee. Maar ik ben nu aan het werk. Dadelijk moet ik wat zakjes blom klaar leggen. Vraag het maar aan moeder' zegt vader, terwijl hij half lachend naar moeder kijkt.

'Oke' zegt moeder, 'Ik heb ook werk te doen maar als ik naar buiten kijk en luister heb ik geen zin meer in werken dus... komen jullie maar mee'.

Ze lopen naar de eetkamer toe. 'Gaan jullie alvast gezellig zitten. Ik zet wat water op voor thee en zal jullie dan

een verhaaltje vertellen dat hoort bij de vertellingen van de draak'.

Amoi en Len zitten ongeduldig op hun stoel te schuiven en slaken een zucht van verlichting als moeder met de thee aankomt.

'Begin maar moeder. Ik zal inschenken'.

'Mmm.. mmm' doet moeder.

'In China waar de draak vandaan komt, doen de meeste mensen aan landbouw. Een klein deel werkt in de fabrieken en een ander deel op de kantoren' zegt moeder. 'De mensen die op de kantoren werken moeten niet alleen wijs zijn maar moeten ook de 'kunst' beheersen. Dat wil zeggen dat ze de symbolen die voor de verschillende gedachten gebruikt worden, moeten kennen. En die zijn nogal veel. In China kent men vier heilige dieren: de draak, de schilpad, de feniks en de éénhoren. De draak is de belangrijkste en de machtigste. Daarom is hij het symbool van de keizer en de hemel, dus regen en storm. De feniks is het symbool van de keizerin en de zon, dus planten en dieren. De schilpad leeft erg lang, daarom is hij het symbool van lang leven. Er zijn verschillende draken zoals de hemeldraak en de zeedraak.

Zo en nu zal ik jullie een verhaaltje vertellen dat ik van mijn moeder gehoord heb, toen ik acht jaar oud was. Er was eens een gewone vogel die drie eitjes gelegd had en met veel zorg haar eitjes beschermde. Nog enkele takjes erbij, dan waren ze veilig. In dezelfde omgeving onder de grond woonde de veldmuis met zijn gezin.

Op een morgen ontdekte hij de vogel en haar nest. Zoals hij kon vermoeden waren er eitjes in. En nu lag hij op de loer. Nauwelijks was de vogel in het hoge gras verdwenen om takjes te zoeken of de veldmuis sloop er naar toe, pakte een eitje en verdween ermee in zijn hol. Toen de vogel terug kwam zette ze voorzichtig de takken neer.

Ze wipte naar het midden om de eitjes er goed in te schikken. Wat zag ze, een eitje was verdwenen.

De vogel treurde de hele verdere dag. ‘Morgen’, dacht ze, ‘zal ik ze beter beschermen als ik nog wat takjes haal om het nestje iets steviger te maken.’ Met veel zorg dekte ze de volgende dag haar nestje af en ging daarna op de loer staan. Ze vloog eerst weg, kwam daarna terug en bleef in een boom zitten van waaruit ze haar nest goed kon zien. Nauwelijks zat ze of ze zag de veldmuis er vandoor gaan met haar eitje tussen zijn pootjes. De vogel was erg boos. Ze vloog direkt op en ging zich beklagen bij de keizerin, de feniks.

Die zat heel hoog en het was een lange reis. Eindelijk was ze er. Na veel moeite kreeg ze toestemming om de keizerin te spreken. Toen de feniks hoorde waarover het ging, gilde ze; ‘Hoe kan ik me nu bezighouden met zulke kleinigheden! Ik moet het hele land besturen en jij komt klagen over je kinderen. Jij moet toch zelf voor je kinderen zorgen?’.

De vogel stond teleurgesteld op.

‘Hoogheid’ zei ze, ‘kleine dingen kunnen soms grote gevolgen hebben’. Toen vertrok ze.

Op de terugweg zocht ze naar een methode om de veldmuis te straffen en hem tegen te houden om er niet met haar laatste eitje vandoor te gaan.

Toen ze thuis aankwam haalde ze een stevige stok en maakte er een scherpe punt aan door het aan een rotsblok te slijpen, net een pijl. De volgende morgen verliet ze haar nest en ging op de loer staan. Ze zat er net of de veldmuis kwam heel voorzichtig naar links en naar rechts kijkend of niemand hem zag, aangeslopen. De vogel werd zo boos dat ze zonder te mikken de pijl op hem afschoot. De pijl trof hem aan het ene oog. Hij schrok er zo van, nam een haastige sprong en met een plons kwam hij in het meer terecht, waar juist de draak van het water zijn dutje deed.

De draak verwachte niet gestoord te worden. Hij schrok heel erg en sloeg met zijn staart omhoog, precies waar de Feniks haar nestje met haar ei in had.

Toen de Feniks zag dat haar ei gebroken was, kwam ze met wijd uitgespreide vleugels op de draak af.

‘Wat is dat nu’, riep ze woedend. ‘Het ene ei dat ik per jaar leg maak jij kapot. Kan jij niet blijven in het water waar je thuis hoort?’.

‘Nu moet U niet zo tegen mij tekeer gaan Majesteit’, zei de draak ‘Ik lag hier rustig te slapen. De veldmuis maakte me aan het schrikken. Ik denk dat u hem moet hebben’. De Feniks luisterde al niet meer. Ze vloog op de veldmuis af. ‘Jij lelijke muis. Wat moest jij in het water zoeken. Jij hoort toch op het land te zijn. Door jou stom gedoe is mijn enig kind dood’.

‘O’, zei de veldmuis, ‘dat is niet mijn schuld. De schuldige is de vogel. Zij schoot me aan mijn oog. Ik kon niet meer zien waar ik naar toe moest. Toen kwam ik met een plons in het water terecht’. Weg was de feniks die steeds bozer werd. Bij het nest van de vogel gilde ze; ‘jij zit hier rustig op je eitjes en laat de mijne kapot slaan’.

De vogel hoorde alles aan. Toen zei ze; ‘ik ben naar u toegekomen om me te beklagen toen mijn eitjes werden weggenomen door de veldmuis. Weet u nog wat u toen zei? Ik moest u niet lastigvallen met kleinigheden. Ik moest beter op mijn kinderen passen. Ziet u, het zijn de kleine dingen die grote gevolgen hebben. U moest beter op uw kind hebben gepast. Nu hebt u meer tijd om het land te besturen’.

Met hangende vleugels verliet de Feniks de vogel.

Dat jaar had ze geen nestje meer.

‘Wat jammer voor haar’ zegt Amoi als moeder ze lachend aankijkt als teken dat het verhaal ten einde is. Len zit nog na te denken. ‘En Len?’ vraagt moeder ‘waar denk je aan?’ Len lacht verlegen. ‘Zeg het maar’ moedigt moeder aan. ‘Heeft uw moeder u nog meer van deze mooie verhalen verteld?’ ‘Ja hoor. Ze vertelde elke dag’. ‘Ma vertelt mij niet elke dag’ komt Amoi ertussen. ‘Hier kan ik dat niet. Jij moet naar school en ik heb ook werk te doen’.

‘Had oma zoveel tijd?’.

‘Zij moest tijd vrij maken, want door haar vertellingen moesten wij leren. Alle moeders zijn in China de juf van

hun kind en vooral voor de meisjes'.

'Hoeven de meisjes niet naar school?'

'Neen, ze hoefden toen ik daar was niet, maar nu?'. Moeder denkt even na. 'Ik geloof dat ze nu wel naar school toe gaan' zegt ze langzaam. 'Vond u dat prettig? Ik zou het wel prettig vinden' zegt Len enthousiast. 'Wat zeg jij ervan Amoi'.

'Ik? Ik weet het niet. Als niemand gaat vind ik het natuurlijk gewoon'.

'Zo meisjes', onderbreekt moeder het gesprek.

'Ik moet naar huis' zegt Len. 'Wat gaat de tijd snel'. Ze neemt gelijk afscheid. Ze moest om zes uur thuis zijn. Het weer kan ze de schuld niet geven want het is opgeklaard.

Hoofdstuk 4

Moeder ruimt het huis op en Amoi helpt haar heel graag daarbij. Alles wordt verplaatst, afgestoft en daarna gedweild. Ze zijn nu bijna klaar. Amoi is moe. Ze zit op de rand van een kist en kijkt naar moeder die een grote tafel weer op zijn plaats wil zetten.

‘Waarvoor al dit werk’ denkt Amoi. Ze krijgen vanavond bezoek. Amoi heeft enkele gesprekken tussen vader en moeder opgevangen en daaruit heeft ze haar eigen beeld gevormd. Het meisje waarmee Anjoek op komt dagen zit pa niet lekker. Omdat Anjoek de oudste is zou zijn vrouw een rasechte Chinese moeten zijn.

‘Het is al moeilijk genoeg om onze cultuur en tradities te behouden. Op deze manier zal het nooit beter worden’ had ze vader horen zeggen.

‘Gelukkig dat ik de jongste ben’ denkt ze.

‘Ma’, roept ze.

‘Hé’, zegt moeder geschrokken en gaat met een ruk rechtop staan. Van de natte lap waarmee ze de poten van de tafel sopte druppelt het water op de vloer. Dan glimlacht ze even, doet de lap in de emmer en zegt; het schijnt dat je mijn gedachten raad’. Ze loopt naar de kist waarop Amoi zit toe en neemt met en zucht naast haar plaats.

‘Ma, waaraan dacht je?’.

‘Dat is niet eerlijk. Jij hebt me geroepen dus jij moet eerst zeggen wat je wilde’.

‘Nou... ik wilde iets vragen over Anjoek’.

‘Dan zijn we op dezelfde golflengte’ zegt moeder.

‘Vraag het maar’.

‘Wat heeft het meisje met cultuur en traditie te maken?’

Moeder strijkt met haar hand over Amoi's haar. Ze denkt even na. Haar dochter wordt groot. Ze is nu al tien. De zeventien jaren in dit land hebben haarzelf wel goed gedaan, hoewel er steeds een probleempje bij komt naast het ene waarover vader nooit praat. Hoe zal dat bij de kinderen aankomen als hij zich zo stipt wil houden aan traditie en cultuur. Moeder wil haar hoofd niet verder ermee vermoeien. Ze kijkt Amoi nog steeds zwijgend aan.

‘Is het meisje niet mooi?’ vraagt Amoi.

Moeder schraapt haar keel: ‘Daar gaat het niet om. We hebben het meisje nog niet eens gezien. Dat meisje is niet rasecht en zal daarom onze cultuur niet kennen. We worden oud en willen een rustige oude dag zeker stellen. Wij willen graag in een gezin wonen tot we sterven’.

‘Maar dat is toch geen probleem. Ik ben een meisje en ik zorg voor jullie als jullie oud zijn’ roept Amoi.

‘Ik weet dat, schatje’ moeder trekt Amoi wat dichter naar zich toe, ‘maar in onze leer is het zo dat de oudste dochter of zoon voor de ouders moet zorgen als zij het zelf niet meer kunnen. En die zekerheid hebben we niet als Anjoek met dit meisje trouwt’.

Het is even stil. Dan zegt moeder; ‘Het is hier erg moeilijk onze cultuur te behouden. Jullie gaan naar school en jullie maken vriendjes. Anjoek gaat naar de disco en ontmoet allerlei meisjes en nu houdt hij van één. Maar

je vader werkt niet voor een baas en zal daarom geen pensioen krijgen als hij niet meer kan werken. Anjoek krijgt als oudste zoon de winkel. En daarom moet hij een vrouw hebben van wie wij zeker weten dat ze onze ouderdom zal vereren zoals het in de boeken staat'. 'Staat dat in de boeken? Dan zijn het erg goede boeken'. 'Wees maar blij dat je niet onder de wet van de boeken moet leven. Want er staat zoveel in dat je buiten China moeilijk kan naleven'. 'Wat staat er nog meer in, dat zo moeilijk voor ons is?' wil Amoi weten.

'In de boeken staan dat een meisje van twaalf jaar moet trouwen'.

'Wat', roept Amoi en trekt zich met een ruk van moeder af. 'Hoe moet ik dan verder studeren?'

'Dat vraag je in china niet. De vrouwen in China hoeven niet te studeren. Kom maar rustig bij me zitten en maak je niet druk over dingen die er niet zijn. Wees tevreden met jou situatie want alles heeft zijn eigen problemen. Weet je wat we doen. We maken het werk hier af en laten alles op zijn beloop. We hebben vanavond een gezellig feestje met minsoep en geroosterd vlees. Hoor, de jongens zijn er al.

Amoi harkt het erf aan. Dat wil zeggen; alleen de deeltje om en bij het huis. Want het erf is groot. Een groot deel moet met een houwer of tjap van wied ontdaan worden. Alleen het weggetje naar de vruchtbomen is schoon. Natuurlijk daar zorgen de voeten die gaan en komen voor. Voor de rest heeft niemand tijd.

Amoi trekt streepjes met de hark. Mooie gelijke streepjes zonder erbij na te denken. Haar gedachten zijn bij gisteravond. Wat een mooie schoonzus is dat! Lichtbruin, lang en slank met licht krullend haar. En wat waren de jongens druk. Amoi heeft ze in geen tijden zo vrolijk en uitgelaten gezien. Het scheen dat vader en moeder ook wel genoten.

Ze lachten af en toe heel hartelijk.

De vader van Alice lijkt ook een vrolijk mens te zijn. Haar moeder? Amoi moet en beetje nadenken. Ze lachte ook wel maar zat af en toe een beetje stil voor zich uit te kijken.

Toch ging het aan het einde van de avond mis.

Amoi had namelijk de vader van Alice horen zeggen: ‘Als jij er zo over denkt dan vind ik het jammer voor de kinderen, maar dan is hier over het laatste woord gezegd’. Ze hoorde de mensen vertrekken. Er werd nog een heleboel besproken maar doordat ze allen tegelijk spraken kon ze het niet begrijpen. Nadat ze al in bed lag, hoorde ze vader al lopend op de gang aan moeder zeggen: ‘Vrouw, maak je maar geen zorgen. Er zijn meisjes genoeg. Ik kijk wel naar een ander uit’.

Moeder had geantwoord: ‘Wij zijn hier niet in China. De jongen hoeft zich er niet bij neer te leggen’.

‘Denk jij er nu ook zo over’, hoorde ze vader zeggen. Daarna kon ze niets meer verstaan. Ze weet nu dat het niet goed gekomen is maar heeft het verder aan niemand kunnen vragen. Anjoek is vanmorgen vroeg de straat opgegaan en moeder is druk in de weer vanaf ze uit haar

kamer is. En dat was ook niet vroeg. Nu ze er over nadenkt heeft niemand in feite tijd voor haar gehad.

Ze heeft bij het eten alleen aan tafel gezeten. En dat komt niet vaak voor. Vader had bij het langs lopen haar over het haar gestreken en gezegd: 'Smakelijk eten hoor. Ik moet enkele zaken regelen. Ik kan niet naar het clubgebouw toe.'

Toen was hij weg.

'Vader op zondag niet naar het clubgebouw? Dan moet hij iets zeer belangrijks te regelen hebben. Dit maakt ze voor het eerst in haar leven mee. En de jongens? Wat doen ze zo laat nog in de kamer? Dit is wel een rare dag. En moet dit tot de middag zo doorgaan?'

Amoi smijt de hark neer.

'Ma', roept ze terwijl ze naar binnen rent.

'Ik ben hier'. Moeder is in de keuken. Ze ruimt de kasten op en kijkt pas op als Amoi binnen stapt. 'Ma?'

'Wat wil je', vraagt moeder zacht. Dan staat ze op uit haar gebukte houding.

'Kom laten we een kopje thee drinken'.

Moeder zet de ketel op.

'Waar zullen we zitten ma?'.

'Buiten, ik heb behoefte aan een frisse neus'.

'Ik ook' zegt Amoi, maar dat bedoelt ze niet. Ze is de hele morgen buiten geweest. Ze mist de leuke sfeer die er altijd heerst.

Als ze even later buiten zitten en Amoi de hete thee lekker door haar keel heeft laten glijden, vraagt ze: 'Waar is pa naar toe?'

‘Ik weet het niet’ zegt moeder

‘Jullie hebben toch geen ruzie gemaakt?’

‘Nee hoor, we hebben alleen maar eerlijk met elkaar gesproken. Maar je vader is het niet eens met mijn opvattingen’. Ze schuift haar stoel naar voren en gaat recht zitten.

‘Kijk, Anjoek is zestien jaar oud. Zeventien jaar geleden ben ik uit China vertrokken. Ik heb vijf jaar gewacht voor Pa het geld had om de reis voor mij te betalen. Ik kon wachten omdat mijn ouders Boedhisten zijn en ik in China was. Ik kan moeilijk van jou verwachten dat jij zal zijn zoals ik was. Je leert van ons wel hetzelfde, maar je leert op school zoveel dingen erbij.’ Met een diepe zucht schuift ze achterover op haar stoel.

‘Je vader is erg lief. We moeten hem helpen’, zegt moeder zacht.

Amoi kijkt een beetje bedrukt.

‘Kop op meisje, het komt wel goed’.

‘We kunnen niet ontevreden zijn. Het is hier veel beter dan in China. Het enige is dat de verbinding met China erg slecht is.

De brief van Atja is twee maanden onderweg geweest. Van mijn Apak en Asoek horen wij niets meer. Het lijkt erop dat iedereen ons hier vergeten is. Je krijgt het gevoel dat je geen familie meer hebt’ zegt vader.

Hij drinkt zijn kopje thee leeg en gaat met beide handen achter het hoofd achterover zitten.

‘God, ik moet er niet aan denken hoe het de eerste dagen

na mijn aankomst hier was.

Ik had heimwee, wilde terug maar had het geld niet voor mijn terugreis. Oom Sjaksie en zijn vrouw zijn erg goed voor me geweest. Daarna begon ik te wennen. Ik wist dat ik de reiskosten die hij voor mij gemaakt had moest terug betalen. Ik heb erg hard gewerkt. Na een jaar had ik me zelf vrij gekocht, toen kon ik gaan. Maar ik wist niet waar naar toe. Ik begon alvast wat te sparen.

Ik had geluk. Op een dag kreeg oom Sjaksie bezoek van een vriend die zijn kleine winkel wilde verkopen om een supermarkt te beginnen in het centrum van de stad. Oom Sjaksie haalde hem over om het aan mij over te dragen. Ik kreeg het, vrouw' zegt vader en hij kijkt moeder aan. Moeder glimlacht. Ze heeft het verhaal al eerder gehoord. 'Het was een van mijn mooiste dagen. Ik ging naar boven en huilde op mijn mat van blijdschap.

Daarna deed ik een ceremonie en dankte God.

Twee maanden later verhuisde ik naar mijn eigen winkel op van Dijk. Het was klein maar het was van mij. Ik was er trots op. Elke maand betaalde ik de spullen af die ik in de winkel had aangetroffen. Het werk was erg zwaar. Na winkelsluiting moest ik koken en kleren wassen.

Er bleef geen tijd over voor schoonmaken. Ik veegde wel elke dag het huis schoon maar het was toch zo'n rommel geworden.

Toen nam ik een vrouw in dienst voor opruimen en schoonmaken. Ik ging nergens naar toe. Zelf op zondag ging ik niet naar het clubhuis. Ik moest alle centen sparen

voor jouw reis. De vrouw die kwam schoonmaken was erg lief en hulpvaardig. Misschien vond ze me een zielige figuur. Zij was de enige persoon die zich om mij bekommerde. Soms nam ze eten voor me mee, hoewel ik haar gezegd had dat mannen in China zelf koken. Ze vond dat ik te hard moest werken.

En ik... ik ging steeds meer van haar houden.

Je weet het vrouw. Ik kreeg drie kinderen met haar. Twee jongens en een meisje' zegt vader en hij zucht hoorbaar. Hij haalt zijn handen van achter zijn hoofd vandaan en kijkt om zich heen, alsof hij zich ervan wil gewissen dat er geen anderen mee luisteren.

'Man, waarom maak jij je zoveel zorgen over het verleden. Die tijd is allang voorbij', zegt moeder. 'Jij zou er toch niets meer aan kunnen veranderen.'

'Vrouw, vanaf de dag dat Anjoek met het meisje kwam opdagen heb ik geen rust meer gehad. Ik heb me steeds afgevraagd waar die vrouw naar toe ging. Toen ik jouw liet halen moest ik haar wel vertellen van je komst. Ze was erg teleurgesteld en is daarom verhuisd. Ik heb haar nooit meer gezien.'

Hij kucht even en schenkt nog een kopje thee in.

'Onze kinderen worden groot en ze verschillen niet zoveel van elkaar'

'Dat is waar. We moeten ze het gewoon vertellen'.

'Ma ma!!'

Moeder stopt met praten en luistert.

'Het is Amoi', zegt ze.

Ze kijken beiden in de richting van het achtererf.

De kinderen komen aanrennen.

‘Wat is er?’ vraagt moeder angstig.

Anjoek wilde Len omhelzen en toen ze wegrende is ze in de dorens gevallen’.

Vader en moeder kijken elkaar aan.

‘Laat me eens zien’ zegt moeder tegen Len die al hinkend aankomt.

‘Klikspaan, klikspaan’. Anjoek vliegt als een wilde kat op Amoi af.

‘Ho ho baasje’ roept vader.

Moeder helpt Len op een stoel plaatsnemen en stuurt Amoi om een naald te halen.

Voorzichtig verwijdert moeder de dorens uit Len's voet. Dan vraagt vader wie haar moeder is en waar ze wonen. ‘Mijn moeder heet Wiesje. Vroeger woonden we op van Dijk, daarna bij mijn oma maar nu wonen we twee straten verderop’.

Dan rukt ze aan haar voet en geeft een gil.

‘Even nog’ zegt moeder,’ het is zo gebeurd.

‘En je vader?’ vraagt vader.

‘Ik ken hem niet. Ma zegt dat hij een winkel had en naar een andere vrouw is gegaan.

‘Zo zo’ zegt vader.

Als vader niets meer zegt, kijkt moeder op.

Wat is het ineens stil. De kinderen staan vol spanning te kijken of het moeder lukt de dorens uit Len's voet te halen. Amoi heeft een haast huilend gezicht. De span-

ning is voelbaar. Moeder's ogen blijven op vader gericht. ‘Zeg het man, vertel ze dat het niet altijd lukt je aan de wetten te houden, hier ver van China af. Vertel ze hoe groot de problemen zijn achter de toonbank, hoe zwaar het werk is en hoe eenzaam een mens kan zijn. En dat die mens naar liefde snakt waarin de Schepper heeft voorzien’.

Dan is het stil. Je hoort alleen maar het ruisen van de bladeren en een vogel die ook om vriendschap fluit, ‘fuut fuut fuut’.

Vlak boven hun hoofden komt de andere vogel aangevlogen. De hoofden heffen zich als door een magneet getrokken opwaarts. De vogels zitten nu naast elkaar op een tak. Dan verbreekt vader dit mooie schouwspel. ‘Komen jullie hier naast Len staan’, zegt hij.

Hij legt zijn handen op het hoofd van Len en haar broers en zegt: ‘Dit zijn mijn kinderen’.

De kinderen kijken hem vreemd aan.

‘Amoi, Len is jouw atja en Glen en Robby zijn jouw ako’.

‘Hé’ roept Amoi ‘nu heb ik een echte zus en’... ze kijkt naar de anderen, ‘en nog twee broers erbij’.

Moeder staat met beide handen in haar zij en kijkt goedkeurend naar de kinderen. Dan naar vader die nog in dezelfde houding staat.

‘Jij bent de beste en liefste man. Maar vanaf vandaag zal je ook de beste vader moeten zijn voor al jouw kinderen, zonder onderscheid’ zegt ze.

‘Komen jullie allemaal mee’ verandert ze van onderwerp,

terwijl ze in de richting van het huis loopt. ‘We gaan samen thee drinken. Amoi, haal wat koekjes in de winkel’.

Even later genieten ze van een heerlijk kopje thee. ‘Man, zullen we Wiesje ook laten uitnodigen voor morgenavond. Een feestje is wel op zijn plaats’.

‘Ja,’ zegt vader ‘zij zal het wel vreemd gaan vinden dat de kinderen vaak hier zijn’.

‘Zo is het’ zegt moeder, ‘zeer zeker zullen ze vaker hier zijn. Ze zijn namelijk allemaal onze kinderen’.